

מראי מקומות - יומא

ד.

ובהגהות ראמ"ה הקשה מה עדיף הכהן שתחתיו מהכהן גדול, הרי בשניהם שייך לגזור שמא יאכל, ואם בשביל שלא לעקור את עבודת יום הכיפורים, אם כן שהכהן גדול יעבוד גם כשהוא אונן. ותירץ שיש הבדל שאם הכהן גדול יאכל כשהוא אונן הוא עובר בשני איסורים, גם איסור של יום הכיפורים, וגם איסור אכילת קדשים, ועוד שעובר בשיעור של כזית, אבל אם הכהן השני יאכל, הוא עובר רק על איסור אכילה ביום הכיפורים, וגם רק בשיעור של ככותבת, ולכן יש עדיפות שכהן אחר יעשה את העבודה.

ה. **התם כיון דיום הכפורים הוא דכולי עלמא לא קא אכלי הוא נמי לא אתי למיכל**

המגן אברהם (תרי"ב ו') הוכיח מכאן, שמותר לגעת באוכל ביום הכיפורים, ולא כמו בפסח שאסור לגעת בחמץ, משום שבפסח שאוכלים דברים אחרים חוששים שמא יבוא לאכול גם חמץ, אבל ביום הכיפורים שלא אוכלים כלל לא חוששים שבגלל שהוא נוגע הוא יבוא לאכול. והקשה **החכמת שלמה**, שיש לחלק שהרי בעצם אין שבות במקדש, ורק היכן שזה קרוב לוודאי גזרו, ואם כן ביחס לכהן אונן הרי זה נחשב קרוב לוודאי ואסור, וביום הכיפורים מכיון שכולם לא אוכלים אין זה קרוב לוודאי, ולכך לא גזרו, אבל לעולם יש חשש קטן יותר גם כשהכל אין אוכלים, ואם כן יש לומר שמחוץ למקדש יש לאסור לגעת באוכלין שמא יבוא לאכול, אפילו בחשש מועט.

ו. **נהי דאנינות לא חל עליה אטרודי מי לא מיטריד פירש רש"י**, שבקדשים בעינן שמחה וגדולה, שכתוב (במדבר י"ח ח') 'לך נתתם למשחה', כדרך שהמלכים אוכלים. והקשו **בתוספות ישנים**, שהרי לא מצינו את הדרשה של למשחה- לגדולה אלא לענין שצריך לאכול את הקרבן צלי וחרדל, ולא לענין שצריך לאכול בשמחה. ועוד, וכי מי שטבעה ספינתו בים יהיה אסור באכילת קדשים. ועוד, שהגמרא לא פירשה שהאיסור הוא מצד מה שהוא טרוד. ולכך פירש ששאיילת הגמרא מדוע צריך את התירוץ שכולם אסורים באכילה, והרי אינו אונן, ואפילו אם היה אוכל אין בזה חסרון של אנינות, ותירצה הגמרא שכיון שהוא טרוד באבילותו, יש חשש שמא יאכל ויעבור באיסור אכילה ביום הכיפורים, ומפני שהכל אין אוכלים אין חשש זה.

והריטב"א כתב ליישב את שיטת רש"י, שכוונת הגמרא שאפילו שאינו אונן, מכיון שהוא טרוד במיתת מי שהיתה אשתו עד עכשיו, וכל מה שגירשה זה מחמת הדין ביתו, גם מקרה כזה נקרא אנינות. ומה שהקשו שלמשחה לא נאמר אלא לענין צלי וחרדל, ולא שלא לאכלו בצעה, הלימוד הוא

א. **לומר שאינו עובד כל היום גזירה שמא יאכל**

כתב הריטב"א שאפילו שמהתורה מותר לו לעבוד, יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה. והקשה בהגהות רבי יצחק אייזיק חבה, מהסוגיא על דברי הט"ז (יו"ד קי"ז) שאין כח ביד חכמים לאסור דבר שמפורש בתורה שהוא מותר, והרי הדין שכהן גדול מקריב אונן הוא מפורש בתורה [ומסתבר שכוונתו לפסוק (ויקרא כ"א י"ב) 'ומן המקדש לא יצא ולא יחלל']. ומה שמצינו שאהרן עבד בזמן שהיה אונן, צריך לפרש, שזה היה לפני שחכמים תיקנו שכהן גדול אונן לא יעבוד.

ב. **ואי מייטא אשתו עביד עבודה**

ולא גזר רבי יהודה שמא יאכל

כתב **המשנה למלך** (אבל פ"ג ה"י), שמוכח מהסוגיא שדיני אנינות שמדאורייתא, חלים גם בשבת ויום טוב, שהרי כאן מדובר ביום הכיפורים וחל אנינות שאסור לו לאכול בקדשים, עוד דן שם, האם הדין שמי שטרוד אסור באכילת קדשים זה דין מדאורייתא, או מדרבנן. והשער המלך (מעשה הקרבנות סוף פ"ג) כתב בפשיטות בשיטת רש"י שהאיסור הוא מדאורייתא.

ג. **ואי מייטא אשתו עביד עבודה**

ולא גזר רבי יהודה שמא יאכל

הקשה **החשק שלמה**, לאיזו אכילה אנו חוששים, והרי הקרבנות שהיו קרבים ביום הכיפורים לא היו נאכלין, שהנה העולות כליל, והחטאות הפנימיות הבשר נשרף מחוץ למחנה, ויש את שיעיר חטאת החיצון שהוא היה נאכל לערב, והרי היה אסור לבשל אותו ביום הכיפורים, ואם כן למה חששו שהוא יאכל, ושמא הוא יאכל בשר חי אין לחשוש. ותירץ שהשאלה היא משום יום הכיפורים שחל להיות בשבת, שיש את לחם הפנים שבזה יש לחוש שמא יאכל, לאחר הקטרת הבזיכין.

ד. **ואי מייטא אשתו עביד עבודה**

ולא גזר רבי יהודה שמא יאכל

המהרי"ץ חיות הביא שהמגן אברהם (תרי"ב ו') הקשה שאם חוששים שמא יאכל, מדוע לא גזרו בכל עבודת יום הכיפורים שמא יאכל. ותירץ על פי המהר"ם פדווא, שהקשה מדוע לא תיקנו שלא לתקוע בשופר בראש השנה שמא יתקן כלי שיר, ותירץ שהיכן שעל ידי הגזירה תעקר המצוה לגמרי בזה רבנן לא תיקנו. ואם כן גם כאן שאם יגזרו על כל כהן גדול שמא יאכל, תעקר עבודת יום הכיפורים לגמרי, באופן זה אין גוזרים לעקור מצוה מן התורה לגמרי. אבל כהן שמתה אשתו שאפשר שכהן אחר יעבוד בזה הגמרא שואלת שנגזור שמא יאכל.

מראי מקומות - יומא

י.ד. (המשך)

התמיד. אבל הגבורת ארי (מלואים) כתב, שהכהן גדול היה מקריב רק את הראש והרגל, ושאר הנתחים הוקרבו על ידי כהנים אחרים. כי יש דרשה בגמרא (טז) שתמיד קרב בשישה כהנים ואם כן הוא לא היה יכול להקריב את הכל.

י. מאן תנא וכו' דלא כרבי עקיבא

הקשה הגבורת ארי, שהרי גם לפי רבנן הוא צריך להיות טמא מדין מגע מי חטאת, ואם כן איך הוא יכול להקריב כל השבעה ימים. וכתב השפת אמת שמשמע מהמאירי בסוגיא שאם הנגיעה היא בדרך הזאה, אין זה מטמא במגע שהרי טיהרו הכתוב. ועיין בדברי יחזקאל (י"ד ענף א'), שהאריך בקושיא זו, ותירץ כעין השפת אמת.

יא. נתכוין להזות על האדם והזה על

בהמה אם יש באזוב לא ישנה וכו'

פירש רש"י, שלא ישנה מפני שנפסלו במלאכה של הזאה על הבהמה. והקשו התוספות ישנים, שהרי לא שייך פסול מלאכה לאחר שהניח את האפר במים, ושמן יש בזה פסול מדרבנן. והתוספות רבינו פרץ כתב, שאין זה פסול מחמת מלאכה, אלא זו גזירת הכתוב שאם היתה הזאה על דבר שאינו מקבל טומאה, אין כאן הזאה, ואם כן מי החטאת שנשארו באזוב נפסלים.

'למשחה' כדרך שהמלכים אוכלים, ומה לי לאכול בצלי וחרדל או שלא לאכול בצער של אנינות.

ז. כל שבעת הימים הוא זורק את הדם וכו'

כתב השפת אמת (כ), שמהמשנה כאן משמע כשיטת התוספות (שם ד"ה משום חולשא), שתרומת הדשן ביום הכיפורים לא היתה נעשית על ידי הכהן גדול, שאם לא כן היה עליו לעשות כן גם בשבעת ימים שקודם יום הכיפורים, ובמשנה משמע שהכהן היה עושה רק את עבודת הקרבנות ולא כתוב שהיה עושה את תרומת הדשן.

ח. ומיטיב את הנרות

פירש רש"י, שהיה מדשן מהאפר את הפתילות שכבו. וכתב השפת אמת שכל שבעת הימים הוא היה מדליק גם את הנרות בערב, שהרי גם ביום הכיפורים הוא היה מדליק את המנורה, וכמו שכתבו הרמב"ן (במלחמת לקמן פ"ב), התוספות (לקמן ע"א), והרע"ב (לקמן ז' ד'). וכתב שלשיטת הרמב"ם שגם בכל בוקר היתה הדלקה, 'מיטיב את הנרות' כולל גם את הדלקה, ומיושב שגם הדלקה נכתבה במשנה.

ט. ומקריב את הראש ואת הרגל

כתב התוספות יום טוב, שהמשנה כתבה את הראש והרגל שהם הראשונים להעלאה, אבל הוא היה מקריב את כל